

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 30.06.2021
Published /Yayınlanma 31.07.2021
Article Type/Makale Türü Book Review

Citation/Alıntı: Akın, Y. (2021). İslam'da Din Özgürlüğünün Temelleri- Kelami Bir Yaklaşım (Recep ARDOĞAN). *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(72), 1960-1961.

Yasin AKIN

<https://orcid.org/0000-0003-1721-4462>

Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş / TÜRKİYE

Prof. Dr. Recep ARDOĞAN

**İslam'da Din Özgürlüğünün Temelleri- Kelami Bir Yaklaşım
(Kelam Yayınları, 1.Baskı, İstanbul, 2016, 240 sayfa)**

Issue/Sayı: 72

Volume/Cilt: 8

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

Toplumlar geçmişten günümüze kadar belli bir dine tabi olmuşlardır. Hiçbir dine inanmayan toplum yoktur. Toplumun içerisinde hiçbir dine inanmayan ateist kesimin olduğu da aşıkardır ancak bunların sayısı oldukça azdır. İslam Dini'nde insanların özgür olmasına önem vermiştir. Herkes dilediği inanca sahip olmakta özgürdür. Nitekim Kur'an'ı Kerimde, “*Dinde Zorlama Yoktur...*” (Bakara, 2/256) buyrulmuştur. Bu ayetten hareketle İslam'a göre, insanlar inanıp inanmama konusunda serbesttirler. Bu durum tamamen insanların vicdanına kalmış bir durumdur. Hz. Muhammed (s.a.s), insanlara dinin hükümlerini insanlara tebliğ etmiş, ancak kimseyi İslam dinine girme konusunda zorlamamıştır. Öyle ki ayet-i kerimede şöyle buyrulmuştur:

“*Ey peygamber, de ki: Ey İnsanlar, şimdi size Rabbinizden hakikat(bilgisi) gelmiş bulunuyor artık. Bundan böyle her kim ki doğru yolu izlemeyi seçerse, bunu kendi lehine seçmiş olacaktır ve her kim ki sapıklığı seçerse yine bunu kendi aleyhine seçmiş olacaktır. Sizin davranışınızdand sorumlu değilim ben.*” (Yunus, 10/108).

Sünnette de din ve inanç özgürlüğüne dair örnekler mevcuttur Hz. Peygamber (s.a.s) Mekke'den Medine'ye hicreti sonucunda ilk anayasa özelliği barındıran Medine vesikasını imzalamıştır. Bu vesikaya göre;

-Yahudilerden bize tabi olanlara yardım edilip iyi davranılacaktır. Onlar hiçbir haksızlığa uğramayacak, düşmanlarına yardım edilmeyecektir.

-Beni Avf Yahudileri müminlerle birlikte tek bir ümmettir. Onlar kendi dinlerine, Müslümanlar da kendi dinlerine göre yaşayacaklardır.

-Taraflardan hiçbiri ötekisine karşı suç işleyemez. Ayrıca haksızlığa uğrayana da yardım edilecektir.

Toplum içerisinde farklı inanç türlerine inanan insanlar günümüzde daha fazladır. Bu durum din ve inanç özgürlüğünün önemini daha da artırmaktadır. İnsanların başka inanca mensup olanlara saygı göstermesi gerekir. İşte bu noktada insanların aydınlığa kavuşması açısından okuyup bilinçlenmesi açısından kelami bakış açısıyla yazılmış olan Recep Ardoğan tarafından kaleme alınmış “İslam'da Din Özgürlüğünün Temelleri” kitabı önemlidir.

Yazar kitabının önsözünde şu cümlelere yer verir:

“*Din özgürlüğünün olduğu bir toplumda her birey, istediği inanç ve dini benimseyebilir ya da hiçbir dine inanmayabilir. Ona ne belli bir inancı benimsemesi için ne benimsediği inancı belli*”

bir biçimde ifade etmesi herhangi bir baskı ve zorlamada bulunulamaz. Ayrıca benimsediği inançtan dolayı kınanması ya da suçlanması da doğru değildir. Bu nedenle kişinin bir inanç ve dini benimseyip benimsememesi, benimsediği inancı nasıl ifade edeceği tamamen akıl ve iradesiyle karar vereceği bir durumdur”.

Dinde samimiyet önemlidir. İnsan ancak özgür olarak Allah’ın insana verdiği iradeyle bir dine mensup olursa dinde samimiyeti yakalayacaktır.

Osmanlı Devleti’nin içerisinde farklı etnik kökenli ve farklı inanç grupları barındıran insanlar olmasına rağmen uzun süre yaşaması dini hoşgörü ve özgürlükle açıklanabilir. Nitekim Osmanlı padişahı Fatih Sultan Mehmet “Ben tebaamdan Müslüman’ı camide, Hıristiyan’ı kilisede, Musevi’yi de havrada görmek isterim” sözüyle din özgürlüğüne verdiği önemi ortaya koymuştur.

Yazar kitabını kaleme almakta ki amacını şu sözlerle açıklamıştır:

“Din hürriyetinin bilinçli bir biçimde kullanılması ve başka bireylerin dini özgürlüklerine saygı gösterilmesi gerekmektedir. Özellikle, farklı dinleri ya da teolojik kanaatleri benimseyen insanların aynı toplumda iç içe yaşadığı günümüzde bu bir zorunluluktur. Ancak insanların bu konuda gereken duyarlılığı gösterebilmeleri için din hürriyetinin doğuştan gelen haklardan olduğuna inanmaları şarttır. Bu da din özgürlüğünün temellendirilmesini, onu gerekli hale getiren ve içeriğini belirleyen temellerin incelenmesini gerekmektedir.”

Böylece bu konu kelami bakış açısıyla ele alınmıştır.

Yazar, eserin giriş bölümünde din özgürlüğü kavramını, din özgürlüğünün dini hoşgörü arasındaki ilişkiyi ve din özgürlüğünün toplum haklarındaki yerini işlemiştir. Birinci bölümde, din özgürlüğünün inanç temelleri üzerinde durmuştur. Bu inanç temelleri, imtihan öğretisi: Sorumluluk ve özgürlük, dini inancın hususiyeti: “Dinde zorlama yoktur” ayeti, risalet ve tebliğin önemi, dindarlığın değeridir. İkinci bölümde ise sosyal çoğulculuk başlığı altında, farklı olanı tanımak, barış esası, toplumsal uzlaşma-tek hakikat ve farklı dinler-, hukuki özerklik (adli muhtariyet), insani ilişkiler ve iletişim konuları işlenmiştir üçüncü bölümde ise, İmanın mahiyeti ve din özgürlüğünün muhtevası başlığı altında imanın içsel boyutları açısından din özgürlüğü ve imanın tezahürleri açısından din özgürlüğü başlıklarına yer vermiştir.

Sonuç olarak dini inanç, insanın gerek iç dünyası gerekse gözlemlenebilir yaşantısı üzerinde önemli bir role sahiptir. Bu nedenle, harici bir baskı altında kalmadan insanın potansiyellerini farklı yönleriyle ortaya koyabilmesi, kişilik ve karakterini geliştirebilmesi için din özgürlüğünün tanınması tabii bir gerekliliktir.

İnsanın benliğine saygı, çoğu durumda onun benliğinden ayrılmayan bir özellik olan dine saygıyla beraberdir. Din, insana kendini gerçekleştirme, potansiyellerini geliştirme ve dünyayı imar etme noktasında kılavuzluk ettiği gibi, ona inanan insanın kişiliğinin de bir unsuru olur. Bundan dolayı, dine ve din özgürlüğüne saygı göstermeden insanın onurunu yükseltmek ve kişilik haklarına saygı göstermek mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla, İslam’da özsaygı ve tevazu ile teyit edilen insanın değerine olan inanç, insan onuruna saygıyı yükseltmekte, yaratılanı Yaratan’dan dolayı hoş görme, farklı kimliklere anlayışla yaklaşmayı gerektirir.

Toplumun haklarından biri de düşünce ve ifade özgürlüğüdür. İnsanlar, özgür düşüncesini ifade etme hakkına sahip olduğundan başka görüşleri tenkit edebilir. Nitekim Hz. Muhammed’in huzurunda, Yahudi ve Hristiyan din adamları, özgürce inançlarını ifade edip Kur’an’ın özü olan tevhit inancı konusunda tartışmışlar, hatta İslam inancını eleştirmişlerdir. Hz. Muhammed’in bir peygamber ve Medine toplumunun lideri olduğunu düşündüğümüzde, onunla inanç konusunda tartışabilmesi, İslam Peygamberinin huzurunda başka din ve inançların savunmasının yapılabilmesi, hatta tevhit inancının sorgulanması, İslam’da inanç özgürlüğüne büyük önem verdiğinin kanıtıdır.